

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

**ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 8(50), ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»**

Травень 2019

ЗМІСТ

Реалізовані в рамках Програми USAID заходи	2
Моніторинг, аналітика та адвокатування прав людини	2
Стратегічний судовий захист	4
Безоплатна правова допомога	6
Просування прав людини та навчання в сфері їх захисту	6
Головні новини в сфері прав людини	9

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Програма продовжує працювати на захист людей, чиє здоров'я похитнулось внаслідок збройного конфлікту

Експерт Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії», яку виконує Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ), [відвідав](#) місто Попасна Луганської області аби презентувати аналітичний звіт «[Реабілітація жертв конфлікту](#)», а також обговорити з місцевими мешканцями можливі рекомендації для регіональних та місцевих органів влади для забезпечення належного рівня захисту постраждалих. Окремо приділили увагу питанню захисту дітей з інвалідністю та постраждалих від конфлікту дітей.

Нещодавні інтерв'ю з тематики українських бранців Кремля та інших наслідків конфлікту

Програма продовжує впроваджувати заходи в рамках адвокаційної кампанії, що спрямована на захист прав полонених. Цього разу пропонуємо увазі інтерв'ю директора Програми щодо перспектив справ полонених моряків в трибуналі ООН – [російською](#) та [англійською](#) мовами.

Далі, [тут](#) можна знайти інтерв'ю виконавчого директора УГСПЛ на тему «Чи має Україна виплачувати компенсації жителям т.зв. «Л/ДНР», які є жертвами воєнних злочинів?».

Й на останок, [ще одне інтерв'ю](#) щодо ширших питань національної безпеки України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

**УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ**

Лекції з питань захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та окупації

Міжнародне гуманітарне право, відповідальність за порушення прав людини в Криму і на Донбасі, захист постраждалих від конфлікту людей в Україні – такими були ключові питання лекції [юриста](#) Програми USAID від 16 травня. Метою було розвінчати міфи щодо збройного конфлікту на сході та окупації Кримського півострову, які є наслідком відсутності знань з міжнародного права. Першочергово, вважає експерт, варто знати поняття, які ми використовуємо як в побуті, так і в офіційно-діловому спілкуванні.

Національна стратегія з прав людини та План дій в частині, яка стосується збройного конфлікту, виконані лише на 27%

Починаючи з 2016 року, УГСПЛ/Програма спільно з Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та іншими організаціями громадянського суспільства здійснює моніторинг виконання Національної стратегії та Плану дій. Правозахисники ще раз [наголошують](#)¹ на недостатності дій Уряду для вирішення системних порушень прав людини, що пов'язані зі збройним конфліктом та окупацією частини української території.

ВИКОНАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЧАСТИНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

ЗАХИСТ ПРАВ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ

- 20.04.2016 засновано МІНІСТЕРСТВО З ПИТАНЬ ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ (ТОТ) ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ (ВПО)
- 15.11.2017 схвалено Стратегію інтеграції ВПО та впровадження довгострокових рішень щодо внутрішнього переміщення на період до 2020 року та 21.11.2018 затверджено План заходів на її реалізацію.

НЕОБХІДНО

ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ:

- ПРИЙНЯТИ законопроект щодо механізму забезпечення виборчих прав ВПО, зокрема щодо реалізації виборчого права на місцевих виборчих права на місцевих виборах
- ЦЕ МОЖЕ БУТИ законопроект №6240 «Про внесення змін до деяких законів України (щодо виборчих прав ВПО та інших мобільних всередині країни громадян)»

КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ:

- РОЗРОБИТИ порядок компенсації вартості пошкодженого майна з обов'язковим зазначенням: механізму нарахування компенсації та джерел її виплати, механізму залучення донорів та інвесторів
- РОЗРОБИТИ методичні рекомендації щодо проведення експертизи проектів нормативно-правових актів, що стосуються прав ВПО, на відповідність Керівним принципам ООН з питань переміщення всередині країни

USAID Від Американського Народу

Моніторинг виконання Національної стратегії в сфері прав людини здійснюється в рамках Програми Альянсу США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії», яка впроваджується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Детальнішу інформацію про USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті ua.usembassy.gov та сторінці [facebook.com/USAIDUkraine](https://www.facebook.com/USAIDUkraine)

УКРАЇНЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

ВИКОНАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЧАСТИНІ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

НЕОБХІДНО

- ЗАПРОВАДЖЕННЯ засад перехідного правосуддя
- НАПРИКЛАД, шляхом прийняття законопроекту «Про засади державної політики захисту прав людини в умовах подолання наслідків збройного конфлікту»

ВИКОНАННЯ Кабінетом Міністрів України прийнятого 12.07.2018 **Закону України №2505-VIII** «Про правовий статус осіб, зниклих безвісті»

До 21.11.2018 мали бути створені відповідні інституції для його виконання, зокрема Комісія з питань зниклих безвісті осіб та Реєстр зниклих безвісті осіб

ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ:

- ПРИЙНЯТИ законопроект № 9438 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення гармонізації кримінального законодавства з положеннями міжнародного права»

USAID Від Американського Народу

Моніторинг виконання Національної стратегії в сфері прав людини здійснюється в рамках Програми Альянсу США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії», яка впроваджується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Детальнішу інформацію про USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті ua.usembassy.gov та сторінці [facebook.com/USAIDUkraine](https://www.facebook.com/USAIDUkraine)

УКРАЇНЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

Програма продовжує пильно стежити за законодавчими ініціативами, що можуть мати вплив на ситуацію з подолання наслідків конфлікту

- Пропонуємо вашій увазі правовий [висновок](#) щодо законопроектів № 6170 «Про заборону колабораціонізму», № 7425 «Про захист української державності від проявів

¹ Дотичний [пост](#) на Фейсбуці.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

колабораціонізму», № 7426 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України (щодо колабораціонізму та посилення відповідальності за державну зраду).

- Правовий [висновок](#) щодо законопроекту № 3343 «Про внесення змін до Закону України «Про забезпечення прав та свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» щодо механізму відновлення втрачених матеріалів справ суджених, що лишились на окупованій території.
- [Заклик](#) до Парламенту ухвалити законопроект № 9438 стосовно змін до Кримінального кодексу України та надання можливості національним органам слідства та суду для ефективного кримінального переслідування людей, які вчинили основні злочини за міжнародним правом.
- [Заклик](#) до Верховної Ради України не голосувати за законопроект № 8337 про соціальний «захист» бранців.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **УГСПЛ та інші ГО надали Президенту Зеленському рекомендації щодо забезпечення належного захисту в'язнів Кремля та підтримки їх рідних**

30 травня новообраний Президент України [зустрівся](#) з родичами політичних в'язнів Кремля, заручників та військовополонених, захоплених на сході України, а також з представниками правозахисних громадських організацій. Напередодні УГСПЛ приєдналась до [звернення](#)², в якому були перелічені пріоритетні дії, які, на думку громадянського суспільства, сприятимуть скорішому звільненню затриманих.

- **Росії не можна дозволити повернутись до ПАРЄ: лист міністрам закордонних справ всіх країн-членів ПАРЄ напередодні засідання Комітету Міністрів Ради Європи**

Відкрите [звернення](#) (*посилання англійською*) закликає міністрів виступити проти повернення РФ до ПАРЄ, поки російський уряд не звільнить всіх українських політв'язнів, заручників, військовополонених (включаючи моряків), що є вимогою ПАРЄ до Росії.

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів³, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, підтриманих Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 251.

² Дотичний [пост](#) на Фейсбуці.

³ Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Юрист УГСПЛ приєднався до делегації України в МКС в Гаазі, Нідерланди**

Метою було обговорення⁴ стратегії діяльності Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду на наступні 3 роки, включаючи питання прискорення попередньої оцінки поданих Україною матеріалів у зв'язку зі збройною агресією Кремля (нагадаємо, УГСПЛ та партнери надіслали до МКС 7 подань, тому зараз важливо адвокатувати їх скоріший розгляд). Пізніше правозахисники планують надати рекомендації, спрямовані на оптимізацію роботи МКС.

- **Подання до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ)**

- ✓ Подано заяву по справі, в якій заявниками є журналістами, котрі виконували свою професійну діяльність на непідконтрольній території. Сайт «Миротворець» опублікував їх особисті дані, але така публікація без дозволу громадян не відповідає вимогам Закону України «Про захист персональних даних».
- ✓ УГСПЛ звернулася до ЄСПЛ в порядку Правила 39 з вимогою щодо необхідності надання заявнику, що був заарештований в Криму, адекватної медичної допомоги через загрозу його життю. Наразі ЄСПЛ витребував від Російської Федерації медичні документи щодо стану здоров'я заявника та медичної допомоги, що надається.

⁴ Дотичне [посилання](#) на Фейсбук.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в м. Слов'янську, [Торецьку](#), [Маріуполі](#), Краматорську, [Покровську](#), [Сумах](#) та Дніпрі, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також спеціалізовану приймальню з кримських справ у Херсоні.

Підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав

- [Матеріал](#) від покровської ГП щодо вступу абітурієнтів з тимчасово окупованих територій до українських вишів.
- Громадська приймальня у Дніпрі провела вебінар з питань правосуддя перехідного періоду – *відео доступне [тут](#) і [тут](#).*
- Громадською приймальнею в Сумах підготовлена [стаття](#) стосовно такого документа, як довідка про взяття на облік ВПО, яка є підставою до зарахування дитини до школи.
- ГП у Маріуполі – про [отримання заборгованості](#) по виплаті пенсії, яка виникла до проходження ідентифікації та реєстрації в якості ВПО.

Приймальня у Покровську так само [пропонує](#) заглибитись у тему (не)виплат пенсій.

- Сумська ГП разом з партнерськими закладами [провела](#) семінар «Оформлення статусу дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів».

Надання допомоги постраждалим від конфлікту та окупації

- **Дніпровська ГП допомогла ВПО довести статус людини з інвалідністю – правозахисники вважають, що справа може стати прецедентом**

Чоловік понад 20 років працював на вугільній шахті, розташованій на наразі непідконтрольній Україні території Донбасу, у шкідливих для здоров'я умовах, і мав отримати інвалідність з усіма належними соціальними виплатами. Щоб завершити процедуру надання цього статусу від нього вимагали документ, який могли надати лише органи окупаційної влади. Наші юристи, вважаючи таку вимогу незаконною, [звернулись до суду](#)⁵.

⁵ [Додаткове посилання.](#)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- **Приймальня допомогла жінці-ВПО довести, що вона є матір'ю-одиначкою**

Неможливість довести цей факт ускладнювало життя родини, адже разом з донькою вони не мали можливості здійснити поїздку за кордон або перетнути лінію розмежування (при перетині державного кордону з дитиною за відсутності її батька треба мати або нотаріально посвідчену згоду батька дитини, або документ, який підтверджує статус матері-одиначки). Також відсутність в Реєстрі актів цивільного стану громадян відомостей про народження значно ускладнювала процедуру оформлення у майбутньому дівчиною паспорта громадянки України. Врешті решт жінка [виграла судову справу](#), якою опікувались юристи з Сум.

- **ГП у Маріуполі допомогла виграти суд про стягнення аліментів**

До приймальні звернувся чоловік, у якого під час обстрілу Маріуполя незаконними збройними формуваннями загинула дочка та залишилася малолітня онука. Батько дитини зовсім не надає допомоги та не приймає участі у її вихованні. Пенсіонер не має іншого доходу, крім пенсії, та не має можливості надати дитині все необхідне, тож у справу мали втрутілись юристи УГСПЛ.

- **Юристи допомогли ВПО з Криму довести факт розірвання шлюбу**

Чоловік, який розлучився багато років тому, втратив деякі документи через окупацію півострова і був змушений доводити свій статус розведеної особи [через суд](#).

- **«Порятунок» дитячого садка на Донбасі**

Наші юристи [не допустили](#)⁶ закриття єдиного дитячого садка в одному з міст Слов'янського району, що знаходиться в постраждалому від конфлікту регіоні. Місцева влада без належних підстав планувала закрити заклад.

Психологічний ретрит для ГП у поєднанні з навчанням із розбудови власного потенціалу

27-29 травня 2019 року працівники громадських приймалень [взяли участь](#) в заході з профілактики професійного вигорання, що відбувся на базі Освітнього дому прав людини в Чернігові.

Команда мала змогу поглибити знання щодо психологічної стабільності, емоційного інтелекту, керування часом тощо. Практичний тренінг дозволив команді здобути необхідні навички та знання, зокрема, щодо розбудови командної роботи ГП як єдиної мережі.

⁶ [Посилання](#) на Фейсбук.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)⁷, яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

«Містечко USAID» у Сєвєродонецьку Луганської області

25 травня в рамках заходу «Містечко USAID» Програма організувала власну платформу «Права людини в дії», де люди мали змогу дізнатись про особливості захисту прав людини в умовах збройного конфлікту та інші правозахисні практики. Відвідувачам було не тільки презентовано інформацію про безкоштовні правові послуги, які вони можуть отримати в регіональних громадських приймальнях Програми, а й надано юридичні консультації юристом УГСПЛ зі Слов'янська.

Крім того, обговорювалась модель перехідного правосуддя, яку розроблено за підтримки USAID: відвідувачів запросили взяти участь в [арт-майстерні](#) і створити власний дизайн еко-сумки, а тим часом наші фахівці розповідали про право на доступ до правосуддя, право на справедливий суд, відшкодування заподіяної під час конфлікту шкоди, право на правду, а також про гарантії щодо неповторення конфлікту в майбутньому.

⁷ Заснована в 2007 році, програма спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Двох кримськотатарських активісток затримано в окупованому Криму

30 травня Лутфіє Зудієву (активістку та громадянську захисницю у судових процесах над понад 70 учасниками поодиноких пікетів, що відбулися в Криму у 2017 році) та Муміне Салієву (дружину політичного в'язня Сейрана Салієва, правозахисницю та активістку «Кримської солідарності») були затримані за сфабрикованими звинуваченнями.

УГСПЛ за інші правозахисні організації рішуче засудили такі дії окупаційної влади та закликають Кремль негайно звільнити всіх політичних бранців. Також закликаємо міжнародну спільноту посилити тиск на РФ, включаючи введення додаткових санкцій.

Пізніше жінок відпустили⁸.

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах.

Для того, щоб отримати додаткову інформацію про діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини
вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна
тел.: +38 044 485 17 92, факс: +38 044 425 99 24
Електронна пошта: t.tsymbrivskyy@helsinki.org.ua
Веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>

⁸ Перебіг судових засідань по цих та інших справах щодо затриманих кримськотатарських активістів можна відстежувати на [сторінці Кримської солідарності](#).